

Wet affectieschade

Robin Petersen¹

Op 1 januari 2019 is de Wet Affectieschade in werking getreden. De wet beoogt de positie te verbeteren van naasten van personen die ernstig letsel lijden of overlijden door toedoen van een ander. Middels een wijziging van art. 6:107 en 6:108 BW maakt de wet het mogelijk voor een vaste kring van personen om aanspraak te maken op een vergoeding van hun immateriële schade (affectieschade). In dit artikel zal eerst de achtergrond kort aan de orde komen. Daarna zal worden ingegaan op de wet zelf en op enige discussiepunten die de wet mogelijk met zich mee zal brengen. Tot slot wordt gekeken naar wat dit voor aansprakelijkheidsverzekeraars kan gaan betekenen.

De wet houdt naast een wijziging van het Burgerlijk Wetboek ook een wijziging in van het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht, maar daar wordt in dit artikel niet op ingegaan.

Waarom vergoeding van affectieschade?

Vóór 1 januari 2019 bestond de affectieschade nog niet in het Nederlands Burgerlijk Wetboek. Naasten van slachtoffers hadden slechts zeer beperkt recht op vergoeding van materiële schade bestaande uit 1) kosten voor lijkbezorging en 2) zorgschade (inkomensschade van derden in verband met de verzorging of verpleging van een slachtoffer). Er

bestond voor hen geen recht op zogeheten immateriële schade. Dit is schade veroorzaakt door verdriet, pijn en het verlies aan levensvreugde. Deze immateriële schade, ook wel smartengeld genoemd, kon alleen door het slachtoffer zelf worden gevorderd. Hier was één uitzondering op: de shockschade. Dit is een in de jurisprudentie ontwikkelde vorm van schadevergoeding waarbij een derde geestelijk letsel heeft opgelopen door een confrontatie met een schokkende gebeurtenis.

Uit een onderzoek van de Vrije Universiteit Amsterdam in 2008 bleek echter dat er onder nabestaanden een grote behoefte bestond aan de vergoeding van affectieschade. Naasten en nabestaanden voelden zich namelijk niet erkend door het aansprakelijkheidsrecht, omdat ze vaak geen "eigen vordering" konden indienen. Zij zouden vergoeding van affectieschade zien als erkenning van hun geleden leed en als een zekere genoegdoening, niet als compensatie voor hun werkelijk geleden schade. Daarop zijn de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een wettelijke regeling onderzocht.

Het eerste wetsvoorstel van de Wet Affectieschade werd in 2010 door de Eerste Kamer afgekeurd. De redenen hiervoor waren vooral de angst voor een claimcultuur, de vrees voor commercialisering van verdriet en ingewikkelde, nare procespraktijken. In navolging hierop hebben vele wetenschappers, politici, vertegenwoordigers van slachtofferorganisaties en verzekeringsmaatschappijen, advocaten en rechters zich gebogen over het ontwerp van een nieuw wetsvoorstel. Met succes: het nieuwe wetsvoorstel is in april 2018 goedgekeurd.

¹ Robin Petersen is advocaat bij Van Traa Advocaten N.V.

De Wet Affectieschade

Om aanspraak te kunnen maken op een vergoeding op basis van de Wet Affectieschade, moet er worden voldaan aan drie vereisten.

Ten eerste moet er sprake zijn van aansprakelijkheid jegens de gekwetste c.q. overledene. Ten tweede moet er sprake zijn van ernstig en blijvend letsel van de gekwetste dan wel van overlijden. Ten aanzien van het letsel moet het gaan om medisch objectiveerbaar en zeer ernstig letsel. Bij lichamelijk letsel geeft de wetgever hierbij een

grote invloed is op de persoonlijke levenssfeer van de gekwetste en diens naasten. Ten derde moet iemand om een vordering in te kunnen stellen behoren tot de in de wet genoemde personen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke categorieën personen dit zijn en op welke vergoedingen zij recht hebben (*Figuur 1*).

Er kan alleen recht op een vergoeding van affectieschade bestaan als de schadeveroorzakende gebeurtenis heeft plaatsgevonden op of na 1 januari 2019. Van belang is verder dat de schadevergoe-

	ernstig en blijvend letsel	overlijden	ernstig en blijvend letsel door een misdrijf	overlijden door een misdrijf
echtgenoten en geregistreerde partners (a)	€ 15.000	€ 17.500	€ 17.500	€ 20.000
levensgezellen (b)	€ 15.000	€ 17.500	€ 17.500	€ 20.000
minderjarige kinderen en ouders (c en d)	€ 15.000	€ 17.500	€ 17.500	€ 20.000
meerderjarige thuiswonende kinderen en ouders (c)	€ 15.000	€ 17.500	€ 17.500	€ 20.000
pleegkinderen en ouders (e en f)	€ 15.000	€ 17.500	€ 17.500	€ 20.000
meerderjarige niet-thuiswonende kinderen en ouders (c en d)	€ 12.500	€ 15.000	€ 15.000	€ 17.500
zorg in gezinsverband (e en f)	€ 15.000	€ 17.500	€ 17.500	€ 20.000
overige nauwe persoonlijke relaties (g)	€ 12.500	€ 15.000	€ 15.000	€ 17.500

Figuur 1

norm van 70% of meer functionele invaliditeit in de zin van de AMA-guides.² Een harde voorwaarde is die 70% echter niet. Ook letsel dat een ernstige verstoring van de mogelijkheid van wezenlijk persoonlijk contact mogelijk maakt tussen het slachtoffer en diens naasten kwalificeert als ernstig en blijvend letsel. Voorbeelden hiervan zijn ernstige karakter- of gedragsveranderingen of het algeheel verlies van spraakvermogen. Psychisch letsel wordt niet altijd uitgedrukt in een percentage invaliditeit. Wel moet het bij deze categorie ook gaan om medisch objectiveerbaar, zeer ernstig letsel dat van

ding van de gekwetste voortgaat op de vordering van derden en dat de aansprakelijke partij dezelfde verweren kan voeren tegen derden als tegen de gekwetste.

Mogelijke discussiepunten

Hoewel de insteek van de wet is om zoveel mogelijk discussie te vermijden omtrent de aanspraak en de omvang van de vergoeding door het vastleggen van aanspraakgerechtigden en vaste vergoedingen, zitten er een aantal elementen in die vatbaar lijken voor discussie.

Ten eerste de nadere invulling van de voorwaarde "ernstig en blijvend letsel". Op de door de wetgever gegeven normen zijn uitzonderingen mogelijk

² AMA staat voor "American Medical Association". De AMA-Guides zijn richtlijnen en regels die zijn ontwikkeld door onafhankelijke specialisten of artsen, aan de hand waarvan wordt getracht een percentage van de mate van invaliditeit objectief vast te stellen.

en er zijn ook twijfelgevallen denkbaar. Bovendien is ernstig en blijvend letsel niet altijd eenvoudig te bewijzen, vooral niet wanneer het psychisch letsel betreft.

Ook ten aanzien van alle categorieën vorderingsgerechtigden kan discussie bestaan. Bijvoorbeeld als iemand wel een naaste in de zin van de wet is, maar vergoeding van affectieschade naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou kunnen zijn. Hierbij kan worden gedacht aan de vóór het ongeval "met de noorderzon vertrokken" echtgenote. De bepaling die naar verwachting voor de meeste discussie zal zorgen is de hardheidsclausule, de 'restcategorie' van aanspraakgerechtigden (categorie g in bovenstaande tabel). Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan broers en zussen die langdurig samenwonen of een langdurige, hechte LAT-relatie. Volgens de wetgever is hierbij niet de formele, maar de feitelijke verhouding beslissend en zijn de omstandigheden van het geval bepalend. Denk hierbij aan de intensiteit, de aard en de duur van de relatie. Er zullen vast gevallen zijn die in het grijze gebied vallen en waar de pijnlijke toetsing moet gaan plaatsvinden of iemands band met de gekwetste "nauw genoeg" was.

Deze onderwerpen zullen in eerste instantie in de jurisprudentie verder uitgekristalliseerd moeten worden. De regering heeft verder reeds aangegeven na vijf jaar een evaluatie van de wet te willen doen.

Wat gaat dit betekenen voor de aansprakelijkheidsverzekeraars?

Een verwachte consequentie voor verzekeraars van de aansprakelijke persoon is dat de schadelast met enkele procenten zal stijgen. Daarnaast zullen verzekeraars moeten nadenken over zorgvuldige communicatie. De praktijk zal uitwijzen wat hier precies onder wordt verstaan. Hierbij gaat het vooral om de wijze waarop (door middel van bijvoorbeeld een persoonlijk gesprek of een brief) en wanneer (niet te snel maar ook weer niet te laat) met naasten en nabestaanden over vergoeding van de affectieschade wordt gepraat.

Zaken helder maken.

Robin Petersen

Advocaat | Associate

petersen@vantraa.nl

Van Traa Advocaten N.V.

Minervahuis II
3011 JP Rotterdam
Meent 94

Tel. +31 10 413 7000

www.vantraa.nl

info@vantraa.nl